

VENCHUR KAPITALI: INNOVATSION IQTISODIYOTNING YANGI TUGUNLARI

Raxmonov Ilg'or G'aybullayevich

Navoiy Davlat uiversiteti o'qituvchisi, Navoiy, O'zbekiston

Annotatsiya: Ushbu maqola venchur kapitalining innovatsion iqtisodiyotdagi o'rni va uning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri haqida qisqacha tahlil qiladi. Maqolada venchur kapitalining xususiyatlari, yuqori risk va tezkor o'sish potentsiali, shuningdek, yangi texnologiyalarni tijoratlashtirishda qanday rol o'ynashi ko'rsatiladi. O'zbekistonda venchur kapitali orqali innovatsion korxonalarni qo'llab-quvvatlash, global raqobatbardoshlikni oshirish va iqtisodiy modernizatsiya jarayonlari muhokama qilinadi va maqolada uning ahamiyati ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: Venchur kapitali, innovatsion iqtisodiyot, yuqori riskli investitsiyalar, iqtisodiy rivojlanish, texnologiyalarni tijoratlashtirish, global raqobatbardoshlik, iqtisodiy modernizatsiya, innovatsion korxonalar, O'zbekistonda innovatsion jarayonlar.

ВЕНЧУРНЫЙ КАПИТАЛ: НОВЫЕ УЗЛЫ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

Рахмонов Ильгор Гайбуллаевич

Преподаватель Навоийского государственного университета,

Навои, Узбекистан

Аннотация: В данной статье представлены краткий анализ роли венчурного капитала в инновационной экономике и его влияния на экономическое развитие. В статье показаны характеристики венчурного капитала, высокий риск и потенциал быстрого роста, а также роль, которую он играет в коммерциализации новых технологий. В статье рассматриваются процессы поддержки инновационных предприятий через венчурный капитал в Узбекистане, повышения глобальной конкурентоспособности и модернизации экономики.

Ключевые слова: Венчурный капитал, инновационная экономика, рискованные инвестиции, экономическое развитие, коммерциализация технологий, глобальная конкурентоспособность, модернизация экономики, инновационные предприятия, инновационные процессы в Узбекистане

VENTURE CAPITAL: NEW NODES OF THE INNOVATION ECONOMY

Rakhmonov Ilgor Gaybullayevich

Teacher of Navoi State University, Navoi city, Uzbekistan

Abstract: This article provides a brief analysis of the role of venture capital in the innovation economy and its impact on economic development. The article shows the characteristics of venture capital, the high risk and rapid growth potential, as well as the role it plays in the commercialization of new technologies. The article discusses the processes of supporting innovative enterprises through venture capital in Uzbekistan, increasing global competitiveness and economic modernization.

Keywords: Venture capital, innovative economy, high-risk investments, economic development, technology commercialization, global competitiveness, economic modernization, innovative enterprises, Uzbekistan, innovation processes.

Kirish

XXI asr iqtisodiyoti innovatsion yondashuvlar, yuqori texnologiyalar va global raqobatbardoshlik asosida shakllanmoqda. Global miqyosda yangiliklarni yaratish va ilg'or texnologiyalarni ishlab chiqish doimiy ravishda iqtisodiyotning rivojlanishini ta'minlaydi. Bunda eng muhim omillardan biri – venchur kapitali. Venchur kapitali, ya'ni riskli investitsiyalar, bugungi kunda innovatsion iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Bu investitsiyalar asosan yuqori riskli va yuqori o'sish potensialiga ega bo'lgan kompaniyalar va loyihalarga yo'naltirilgan bo'lib, yangi texnologiyalarni rivojlantirish, kichik va o'rta innovatsion korxonalarni qo'llab-quvvatlash va global raqobatbardoshlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Venchur kapitali: asosiy tushuncha va xususiyatlari

Venchur kapitali – bu innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqish va tijoratlashtirish jarayonida investitsiya qilingan moliyaviy resurslardir. Venchur kapitalining asosiy xususiyati uning yuqori risk va yuqori daromad potensialiga ega bo'lishidir. Venchur kapitalining ajralib turadigan jihati, nafaqat moliyaviy qo'llab-quvvatlash, balki yangi kompaniyalar uchun strategik maslahatlar, tarmoq aloqalari va boshqaruv tajribasi kabi resurslarni taqdim etishdir.

Venchur kapitali investitsiyalarining asosiy xususiyatlarini quyidagicha tartiblaymiz:

1. **Yuqori risk** – Venchur kapitali yuqori risk darajasi, yangi texnologiyalar va innovatsion g'oyalar asosida amalga oshirilishi bilan bog'liqdir. Bu investitsiyalar ko'pincha muvaffaqiyatsiz bo'lishi mumkin, chunki yangi bozorlarni zabt etish va texnologiyalarni tijoratlashtirish jarayonida turli xil noaniqliklar va qarshiliklar yuzaga keladi.

2. **Tezkor o'sish** – Venchur kapitali, yuqori o'sish potensialiga ega bo'lgan loyihalarni qo'llab-quvvatlaydi. Innovatsion kompaniyalar tezda bozorga kirib, katta o'sishga erishishi mumkin. Bunday o'sish kompaniyalarni global miqyosda tanitish va yangi bozorlarni zabt etish imkoniyatini yaratadi.

3. **Innovatsion ta'sir** – Venchur kapitali ilmiy tadqiqotlar, yangi texnologiyalar va g'oyalarni tijoratlashtirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu orqali innovatsiyalar tezda amaliyotga joriy qilinadi va bozorda yangiliklar kiritiladi.

4. **Strategik qo'llab-quvvatlash** – Venchur kapitali nafaqat moliyaviy resurslarni taqdim etadi, balki yangi kompaniyalar bilan o'z tajriba va bilimlarini ham bo'lishadi. Bu qo'llab-quvvatlash kompaniyalarni muvaffaqiyatli boshqarishga va bozorda zabt etishga yordam beradi.

Venchur kapitalining innovatsion iqtisodiyotda tutgan o'rni

Innovatsion iqtisodiyot, zamonaviy bilim va texnologiyalar asosida rivojlanib bormoqda. G'oyalar va innovatsiyalar hayotga tatbiq etilishidan avval ular bozor tomonidan qabul qilinishi va moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlanishi kerak. Venchur kapitali aynan shu jarayonda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, uning ishtiroki iqtisodiyotning barcha darajalarida sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Микро daraja: Innovatsion korxonalarni rivojlantirish Venchur kapitali innovatsion korxonalarni rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Innovatsion kompaniyalar, ko'pincha, yangi texnologiyalarni ishlab chiqish, bozorga yangi mahsulotlar va xizmatlar taqdim etish, hamda mavjud bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirishda faoliyat yuritadilar. Venchur kapitali, shu orqali, yuqori texnologik kompaniyalarga rivojlanish uchun zarur bo'lgan moliyaviy manbalarni taqdim etadi, bu esa ularning bozorda zabt etish imkoniyatlarini oshiradi.

Mezo daraja: Yangi texnologiyalarning tarqalishi Venchur kapitali, yuqori texnologik sohalarni rivojlantirishga yordam beradi. Biotexnologiya, nanotexnologiya, axborot-kommunikatsion texnologiyalar kabi sohalarda innovatsion ishlanmalarni tijoratlashtirishda venchur kapitalining o'rni katta. Bu texnologiyalar iqtisodiyotning o'zgarishiga olib keladi, yangi ish o'rinlari yaratadi va xalqaro miqyosda raqobatbardoshlikni oshiradi.

Makro daraja: Iqtisodiyotni innovatsion tizimga o'tkazish Venchur kapitali, davlatlarning iqtisodiy tizimini modernizatsiya qilishda, yangi texnologiyalarni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlashda asosiy vosita sifatida ishlatiladi. Innovatsion texnologiyalarni rivojlantirish orqali venchur kapitali mamlakatlarni yuqori texnologik iqtisodiyotga aylantiradi va global miqyosda raqobatbardoshlikni oshiradi.

Mega daraja: Global raqobatbardoshlikni oshirish Venchur kapitali, nafaqat mamlakatlar darajasida, balki global miqyosda ilmiy-texnologik rivojlanishni faollashtiradi. AQSH, Xitoy kabi davlatlar o'z texnologik yetakchiligini mustahkamlashmoqda va venchur kapitali orqali yangi texnologiyalarni yaratish va joriy etish jarayonlarini tezlashtirmoqdalar. Bu orqali iqtisodiyotda global integratsiya jarayonlari yanada chuqurlashmoqda

Venchur kapitalining innovatsion jarayonlardagi o'rni

Innovatsion jarayonlar – bu ilmiy tadqiqotlar, yangi texnologiyalarni yaratish va bozorga olib chiqish jarayonidir. Venchur kapitali aynan shu jarayonda muhim ahamiyatga ega. Innovatsion loyihalarning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun zarur

bo'lgan moliyaviy resurslar va boshqaruv tajribasini taqdim etish orqali venchur kapitali yangi texnologiyalarni tezda joriy etilishini ta'minlaydi. Bu jarayon nafaqat yangi mahsulotlar va texnologiyalarni yaratishga, balki yangi iqtisodiy tarmoqlarni shakllantirishga ham olib keladi.

Venchur kapitalining iqtisodiy raqobatbardoshlikka ta'siri

Venchur kapitali, yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va tijoratlashtirish orqali iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiradi. Innovatsion kompaniyalar tomonidan yaratilgan texnologiyalar va mahsulotlar nafaqat mavjud bozorlarda raqobatni kuchaytirib, balki yangi bozorlar yaratadi. Shunday qilib, venchur kapitali yangi texnologiyalarni joriy etish va global miqyosda iqtisodiy aloqalarni mustahkamlashga yordam beradi.

Xulosa. Venchur kapitali, bugungi kunda, innovatsion iqtisodiyotning poydevorini yaratishda, yangi g'oyalarni bozorga olib chiqishda va ilg'or texnologiyalarni ishlab chiqishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. U nafaqat iqtisodiyotni modernizatsiya qilishda, balki global raqobatbardoshlikni oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. Venchur kapitalining qo'llab-quvvatlanishshi orqali innovatsion kompaniyalar tez o'sib, yangi texnologiyalarni joriy etishda muvaffaqiyatga erishmoqda, bu esa global iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi. Shunday qilib, venchur kapitali nafaqat moliyaviy manba, balki yangi texnologiyalarni hayotga tadbiiq etishning asosiy vositasiga aylanmoqda.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. **Mirziyoyev, Sh. (2020).** *Raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalar: O'zbekistonning yangi yo'li.* Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy Rivojlanish va Kamchiliklarni Boshqarish Departamenti. Raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalarni rivojlantirishda O'zbekistonning strategik rejalari haqida tahlil.
2. **Abduazizov, Sh. (2020).** *Venchur kapitali va innovatsion iqtisodiyot: O'zbekiston tajribasi.* Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
3. Ushbu asar O'zbekistonda venchur kapitalining rivojlanishi va uning innovatsion iqtisodiyotga ta'siri haqida batafsil ma'lumot beradi.

4. **Zaripov, A. (2019).** *Innovatsiyalar va texnologik rivojlanish: O'zbekiston iqtisodiyotida yangi imkoniyatlar.* Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyoti va innovatsiyalar vazirligi.
5. Innovatsion jarayonlarni, shu jumladan venchur kapitalining iqtisodiyotdagi o'rni haqida keng qamrovli tahlil.
6. **Maksimov, D. (2021).** *Venchur kapitalining yangi iqtisodiyotdagi o'rni.* Tashkent: O'zbekiston Banki.
7. Ushbu manba venchur kapitali va uning yuqori texnologiyalarni rivojlantirishda qanday rol o'ynashini ko'rsatadi.
8. **O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot Vazirligi (2022).** *O'zbekiston iqtisodiyotida innovatsion texnologiyalar va venchur kapitali.* Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot Vazirligi.
9. O'zbekistonning zamonaviy iqtisodiyotida innovatsion texnologiyalar va venchur kapitalining muhimligi haqida ma'lumotlar taqdim etadi.
10. **Bekturayev, F., & Tashkentov, M. (2020).** *Innovatsion korxonalarni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish mexanizmlari.* Tashkent: O'zbekiston Tadbirkorlar Uyushmasi.
11. Innovatsion kompaniyalarni qo'llab-quvvatlashning amaliy usullari va ularning iqtisodiyotda o'rni haqida o'rganishlar.
12. **Nurmatov, N. (2018).** *Venchur kapitali va innovatsion texnologiyalar: Jahon tajribasi va O'zbekiston.* Tashkent: Innovatsiyalar va Texnologiyalar Markazi.
13. Venchur kapitalining global miqyosdagi tajribasi va O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni.
14. **Qodirov, A. (2021).** *Biotexnologiyalar va venchur kapitali: O'zbekiston misolida.* Tashkent: O'zbekiston Biotexnologiya Instituti.
15. Biotexnologiya va venchur kapitali o'rtasidagi bog'liqlik va O'zbekistonda bu sohada amalga oshirilayotgan loyihalar haqida ma'lumot.